

СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ

Пост. ПВСУ від 23 грудня 2005 р. № 13 «Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями»^[1] // ВВСУ. — 2006. — № 1. — С. 2—6

Дії засудженого помилково кваліфіковано за ч. 2 ст. 186 КК України як вчинення злочину за попередньою змовою з особою, яка не досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Відповідно до ст. 26 КК України співучасть у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину

Ухвала колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 26 жовтня 2006 р. — Судова практика у кримінальних справах // Кримінальне судочинство. — 2007. — Вип. 1(3). — 11—12

(витяг)

Вироком Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 25 січня 2006 р. Р. засуджено за ч. 2 ст. 186 КК України із застосуванням ст. 69 КК України на 2 роки позбавлення волі.

На підставі статей 75, 104 КК України Р. звільнено від відбування покарання з випробуванням і встановлено іспитовий строк на 1 рік.

За вироком суду Р. визнано винним у тому, що він 6 жовтня 2005 р. близько 18 години 30 хв. за попередньою змовою з особою, яка не досягла віку кримінальної відповідальності, за обставин, встановлених судом та детально наведених у вироку, неподалік від школи-інтернату, що в м. Надвірна відкрито заволодів зазначеним у вироку майном малолітньої С. на загальну суму 663 грн 15 коп.

В апеляційному порядку справа не розглядалась.

У касаційному поданні прокурор, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, порушує питання про зміну вироку, посилаючись на неправильне застосування судом кримінального закону. Зазначає, що особа, з якою Р. вчинив грабіж, не є суб'єктом цього злочину, а тому відповідно до вимог ст. 26 КК України за змістом подання мова не може йти про те, що він вчинив злочин за попередньою змовою групою осіб. Вважає, що дії Р. слід перекваліфікувати з ч. 2 на ч. 1 ст. 186 КК України.

Заслухавши доповідача, міркування прокурора на підтримання касаційного подання, перевіrivши матеріали справи та обговоривши доводи касаційного подання, колегія суддів вважає, що його слід задовольнити.

Висновки суду про доведеність винності Р. у відкритому викраденні майна у потерпілої С. ґрунтуються на досліджених у судовому засіданні та детально наведених у вироку доказах в їх сукупності та взаємозв'язку, і такі висновки суду не оспорується в поданні прокурора.

Правильно встановивши фактичні обставини справи, суд дав їм неправильну юридичну оцінку.

Як вбачається з матеріалів справи, особа, з якою Р. вчинив грабіж, 1996 року народження, тобто на час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, їй не виповнилося 14 років, тобто відповідно до вимог ст. 22 КК України вона не є суб'єктом цього злочину.

У тому разі, коли у спільних діях бере участь не суб'єкт (за віком), слід виходити з точного змісту нового поняття співучасті, яке міститься у ст. 26 КК України. А згідно з вимогами цієї норми закону співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох обов'язково суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину.

Таким чином, законодавцем усунуто підстави для визнання вчинення злочину групою осіб у тих випадках, коли лише один учасник такої групи підлягав кримінальній відповідальності.

З огляду на наведене колегія суддів вважає за необхідне вирок місцевого суду змінити і перекваліфікувати злочинні дії Р. з ч. 2 на ч. 1 ст. 186 КК України.

Керуючись статтями 394—396 КПК України, колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України касаційне подання прокурора задовольнила. Вирок Надвірнянського районного суду Івано-Франківської області від 25 січня 2006 р. щодо Р. змінила. Перекваліфікувала дії Р.

з ч. 2 на ч. 1 ст. 186 КК України і призначила покарання за цим законом — 2 роки позбавлення волі.

На підставі статей 75, 104 КК України звільнила Р. від відбування покарання з випробуванням і встановила іспитовий строк на 1 рік з покладенням на нього зазначених у вирокі місцевого суду обов'язків.

Дії особи—замовника вбивства, яка схилила іншу особу до вчинення злочину, та пособника цього вбивства кваліфіковані як співучасть у злочині відповідно за ч. 4 ст. 27 і ч. 5 ст. 27 та пунктами 6, 11 ч. 2 ст. 115 КК України

Ухвала колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 6 квітня 2006р. //Кримінальне судочинство в Україні: Судова практика. Злочини проти життя особи (вбивства): Офіц. вид./Верх. Суд України. — К.: Вид.

Дім «М Юре»,— С. 397—404

(витяг)

Вироком апеляційного суду Запорізької області від 6 грудня 2005 р. за-суджено: Б. за ч. 3 ст. 27, пунктами 6, 11 ч. 2 ст. 115 КК України на 12 років позбавлення волі з конфіскацією майна; за ст. 304 КК України на 3 роки по-збавлення волі. На підставі ст. 70 КК України остаточно до відбування при-значено 12 років позбавлення волі з конфіскацією майна;

К. за ч. 3 ст. 27, пунктами 6, 11 ч. 2 ст. 115 КК України на 11 років позбав-лення волі. На підставі ст. 70 КК України остаточно до відбування призначе-но 12 років позбавлення волі;

Ч. за пунктами 6, 11 ч. 2 ст. 115 КК України на 13 років позбавлення во-лі; за ч. 3 ст. 185 КК України на 3 роки позбавлення волі. На підставі ст. 70 КК України остаточно до відбування призначено 13 років позбавлення волі;

за пунктами 11,12 ч. 2 ст. 14, пунктами 11,12 ч. 2 ст. 115 КК України Б., К. і Ч. та за ч. 4 ст. 187 КК України — Б. і К. виправдано; виключено з обвину-вачення Б., К. і Ч. пункти 4, 12 ч. 2 ст. 115 КК України;

стягнуто з Б., К. і Ч. солідарно на користь Б. на відшкодування матеріа-льної шкоди 1950 грн 20 коп. та 30 000 грн — моральної;

Засуджені визнані винними у вчиненні злочинів за таких обставин.

Приблизно з кінця липня — початку серпня 2004 р. Б. і її неповнолітній співмешканець К. стали спільно проживати у будинку матері Б. — Б. Л. — на вул. Халтуріна, 5 у м. Запоріжжі.

У зв'язку зі зловживанням Б. та К. спиртними напоями між ними і Б. Л. стали виникати сварки і конфлікти, які переросли у взаємну неприязнь.

Це стало причиною того, що Б. і К. у січні 2005 р. вирішили вчинити вбивство Б. Л., до якого вирішили залучити однокласника — неповнолітнього Ч.

19 січня 2005 р. близько 19 год. Б., К., знаходячись разом з Ч. у буд. 31/3 на вул. Ялтинській у м. Запоріжжі, в процесі розпиття спиртних напоїв почали схилити останнього вчинити вбивство Б. Л., мотивуючи своє прохання тим, що вона заважає їм жити в своє задоволення. До того ж Б. пообіцяла грошову винагороду в сумі 200 дол. США, а К. пообіцяв за вчинення вбивства Б. Л. надати зустрічну послугу і вбити його знайомого Д., з яким, як він знав, у Ч. були конфлікти через дівчину, не маючи наміру виконати цю обіцянку, але з його допомогою схилити Ч. до реалізації свого і Б. злочинного умислу.

Отримавши згоду Ч. на вбивство Б. Л., Б. обговорила з ним план вбивства, згідно з яким Б. з метою забезпечення для Ч. безперешкодного доступу у будинок повинна була зателефонувати матері та попросити залишити відкритими вхідні двері, знаходячись у цей час разом із К. у кафе і тим самим забезпечуючи обом алібі, а Ч. через незамкнуті двері мав проникнути в дім і сокирою вбити Б. Л.

Крім того, К. запропонував після вбивства Б. Л. інсценувати пограбування, для чого Б. наказала Ч. винести з дому мобільний телефон і пакет з грішми, вказавши їх місцезнаходження, які після вбивства Ч. повинен був передати їй, а також належний їй відеомагнітофон, яким вона запропонувала Ч. розпорядитися на свій розсуд.

З метою реалізації цього плану Ч. за порадою К. попросив у господарки будинку Ш. сокиру, а також рукавички, щоб не залишити слідів під час вчинення злочину.

Близько 21 год. того самого дня, залишивши Ч. гроші для придбання са-могону, Б., забезпечуючи собі алібі, разом з К. пішли до кафе, де продовжували вживати спиртні напої.

О 21 год. 26 хв. Б. з кафе зателефонувала додому і попросила матір залишити двері відкритими, мотивуючи це тим, що забула ключі.

Близько 21 год. 30 хв. Ч., перебуваючи в нетверезому стані, через незачинені двері проник у буд. 5 на вул. Халтуріна у м. Запоріжжі, в коридорі якого захопленою з собою сокирою наніс Б. Л. численні удари по голові та інших частинах тіла, спричинивши їй тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості, зокрема тяжкі у вигляді 4 рублених ран у правій височно-тім'яній області голови та ран в області правої ділянки голови, від яких Б. Л. на місці події померла.

Після вбивства Ч. забрав з місця події відеомагнітофон «Самсунг» вартістю 400 грн і, не знайшовши мобільний телефон, покинув дім і прийшов до Ш. за адресою: вул. Ялтинська, 31/3 у м. Запоріжжі, якому розповів про обставини вбивства Б. Л., показав відеомагнітофон, вимив сокиру, повернувши її Ш. та попросив продати відеомагнітофон, з чим той погодився.

Не зумівши продати відеомагнітофон, Ч. згадав про пакет з грошима, який він повинен був викрасти з будинку Б. Л. З цією метою він повторно проник у будинок і викрав пакет, в якому знаходилось 335 грн і 85 дол. США, еквівалентних 450 грн 87 коп., а всього на загальну суму 785 грн 87 коп., з яких він дав Ш. 30 грн і 35 дол. США, а решту залишив собі.

Ш., достовірно знаючи про вчинені злочини, не повідомив про них у правоохоронні органи, сховав сокиру та відеомагнітофон «Самсунг».

Б., достовірно знаючи про неповнолітній вік Ч., втягнула його у вчинення злочинів.

Кримінальна справа щодо Ш. закрита на підставі п. «а» ст. 1, ст. 6 Закону України «Про амністію» від 31 травня 2005 р.

У касаційних скаргах:

— захисник засудженого Ч. — адвокат С. — вважає недоведеною винність його підзахисного у вчиненні злочинів, передбачених ч. 3 ст. 185 та п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України і в цій частині вирок просить скасувати, а справу закрити;

— за п. 11 ч. 2 ст. 115 КК просить пом'якшити покарання;

— засуджений К. вважає недоведеною його винність в умисному вбивстві Б. Л. і просить вирок скасувати, а справу — закрити за недоведеністю його участі у вчиненні злочину;

— законний представник неповнолітнього засудженого К. Ц. вважає, що винність К. у вбивстві Б. Л. не доведена. Суд, на її думку, безпідставно визнав К. організатором злочину. Просить вирок скасувати, а справу закрити за відсутністю в діях складу злочину;

— захисник засудженого К. — адвокат П. — посилається на неправильне застосування кримінального законодавства внаслідок невідповідності висновків суду фактичним обставинам справи. Просить вирок скасувати, а справу закрити за відсутністю в діях К. складу злочину;

— засуджений Ч. не визнає себе винним у вчиненні злочинів, передбачених ч. 3 ст. 185 КК України та п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України. Водночас посилається на суворість покарання і просить його пом'якшити;

— засуджена Б. не визнає себе винною в організації умисного вбивства своєї матері і, згідно зі змістом скарги, в цілому у цьому злочині, а також у злочині, передбаченому ст. 304 КК України. Просить пом'якшити покарання.

Заслухавши доповідь судді, пояснення засудженої Б., захисника — адвоката П., міркування прокурора, перевіrivши матеріали справи, колегія суддів вважає, що касаційні скарги засудженого К. і в його інтересах захисників Ц., адвоката П., засудженої Б. підлягають частковому задоволенню, а касаційні скарги засудженого Ч. і в його інтересах захисника С. задоволенню не підлягають.

Висновок суду про винність Б., К. і Ч. у вчиненні злочинів за обставин, встановлених судом, ґрунтується на зібраних у справі і перевірених у судовому засіданні доказах, оцінених у сукупності.

Доводи скарг про необґрунтованість засудження К. матеріалами справи спростовуються. На досудовому слідстві й у судовому засіданні Ч. і Б. підтвердили, що К. активно підбурював Ч. вчинити вбивство потерпілої Б. Л.

Крім того, згідно з показаннями Ч. ініціатива інсценувати пограбування Б. Л. також походила від К.

Не вірити цим показанням у суду не було жодних підстав, оскільки вони об'єктивно узгоджуються з показаннями самого К., допитаного як обвинуваченого за участю захисника.

Винність К. підтверджується і даними протоколів очних ставок між ним і Ч. та Б.

За показаннями Ш., допитаного як свідка, йому зі слів Ч. стало відомо, що К. разом з Б. схилив Ч. до вчинення вбивства Б. Л., за що Б. пообіцяла йому винагороду в сумі 150 дол. США, а К. у свою чергу пообіцяв вбити К. Д.

Він, Ш., не надав значення цій розмові, але через деякий час у нього на подвір'ї з'явився закривавлений К. і повідомив, що вбив тютю Люду, а з до-му її вінніс магнітофон.

На прохання Ч. він, Ш., спалив шапку та вимив закривавлену сокиру, а також намагався з Ч. продати магнітофон. За це останній дав йому 30 грн та 35 дол. США.

Не вірити показанням Ш. у суду не було жодних підстав, оскільки, ви-криваючи Б., К. і Ч. у вчиненні злочинів, Ш. водночас викривав і себе у при-хованні злочину, передбаченого ст. 396 КК України, не розраховуючи зазда-легідь на звільнення від кримінальної відповідальності.

Визнаючи себе винним в умисному вбивстві Б. Л. як на досудовому слід-стві, так і в судовому засіданні, Ч. послідовно стверджував, що ініціатива вби-ти Б. Л. походила від К. і Б.

Не вірити цим показанням у суду не було жодних підстав, оскільки вони в деталях збігаються з показаннями на досудовому слідстві Б. та К. Останні на очній ставці також не заперечували фактичні обставини справи, але при цьому намагалися перекласти вину одне на одного щодо ініціативи вчинення злочину.

Суд обґрунтовано визнав, що така ініціатива походила від Б. і К., оскільки у Ч. не було причин вбивати Б. Л., натомість, як свідчать матеріали спра-ви, між потерпілою та її дочкою Б. і К. існували недоброзичливі стосунки. Цю обставину як на досудовому слідстві, так і в суді підтвердила потерпіла Б. О. — сестра загиблої Б. Л.

Інші наведені у вирокі докази, які є достовірними й допустимими, підтверджують винність Ч., К. і Б. у вчиненні злочину, за який вони засуджені.

За даними висновків судово-медичних експертиз смерть Б. Л. настала від відкритої проникаючої черепно-мозкової травми, що відповідає показанням Ч. про механізм заподіяння ним тілесних ушкоджень.

Згідно з висновком іншої судово-медичної експертизи у змивах речовини бурого кольору з підлоги біля трупа Б. Л., а також на куртці і штанах Ч. виявлена кров людини, походження якої від Б. Л. не виключається.

За даними висновку судово-імунологічної експертизи речових доказів на сокирі, вилученій з будинку Ш., виявлена кров, походження якої від Б. Л. не виключається, а за даними висновку фізико-технічної експертизи рани, виявлені на тілі Б. Л., могли бути спричинені саме цією сокирою.

Доводи скарг Ч. та в його інтересах захисника — адвоката С. — про відсутність корисливого мотиву в діях Ч. у процесі умисного вбивства Б. Л. безпідставні.

Наявні у справі докази свідчать, що, інсценуючи розбійний напад, Ч. згідно з домовленістю частину майна і, зокрема, відеомагнітофон «Самсунг» по-винен був залишити собі, що той і зробив, намагаючись його збути. Водночас викрадені гроші Б. звеліла віддати їй, однак Ч. ослушався її, розпорядився частиною їх на свій розсуд, поділившись викраденими грошми з Ш.

Тому дії Ч. у цій частині правильно кваліфіковано за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України.

Неспроможними є і доводи скарг про відсутність у діях Ч. складу злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України, оскільки вилучення майна потерпілою було протиправним, з проникненням у житло, носило корисливий характер.

Матеріали справи свідчать, що Б. безсумнівно знала, що Ч. є ровесником і однокласником її співмешканця К., а отже, не досяг повноліття. Незважаючи на це, Б. схилила Ч. до вчинення тяжкого злочину, тому її дії в цій частині кваліфіковані правильно за ст. 304 КК України.

Фактичні обставини справи, як вони викладені у вироку, встановлені правильно, відповідають матеріалам справи.

Суд правильно визнав Б. і К. співучасниками умисного вбивства Б. Л., однак, на переконання колегії суддів, неправильно визначив характер участі у вчиненні злочину, тобто роль кожного, визнавши обох організаторами злочину.

Як Ч., так і Б. на досудовому слідстві й у суді визнали, що ініціатива вби-ти Б. Л. походила від К., котрий, знаючи характер Ч., схилив останнього до вчинення злочину шляхом умовлянь, обіцяв винагороду, а також обіцяв у свою чергу вбити недруга Ч. — К. Д.

Такі дії К. як замовника вбивства слід визнати підбурюванням до вчи-нення злочину, що передбачено п. 4 ст. 27 КК України. За своїм змістом вони відрізняють від дій організатора, передбачених п. 3 ст. 27 КК України, за яким помилково кваліфіковані дії К.

Помилковою є і кваліфікація дій Б. за ч. 3 ст. 27 як співвиконавця умис-ного вбивства Б. Л.

Матеріали справи свідчать, що Б. підтримала ініціативу і щодо вбивства Б. Л., надавала поради в процесі обговорення плану вбивства, забезпечила доступ Ч. до будинку Б. Л., зателефонувавши їй і запропонувавши залишити двері відкритими під обманним приводом.

Такі дії слід розцінювати як пособництво в умисному вбивстві Б. Л., що передбачено ч. 5 ст. 27 КК України.

Отже, касаційні скарги К., в його інтересах захисників Ц., адвоката П., засудженої Б. підлягають частковому задоволенню. Що стосується міри по-карання, то вона призначена кожному з засуджених з урахуванням вимог ст. 65 КК України, відповідає ступеню тяжкості вчиненого злочину, даним про особу кожного і є необхідною та достатньою для виправлення К., Б. і Ч.

На підставі наведеного колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України касаційні скарги засудженого К. і в його інтересах захисників Ц., адвоката П. та касаційну скаргу засудженої Б. задо-вольнила частково.

Вирок апеляційного суду Запорізької області щодо К. та Б. змінила. Пере-кваліфікувала дії К. з ч. 3 ст. 27 КК України на ч. 4 ст. 27 КК

України й ухва-лила вважати його засудженим за ч. 4 ст. 27, пунктами 6, 11 ч. 2 ст. 115 КК України із застосуванням ч. 4 ст. 70 КК України до міри покарання, призна-ченої судом, — 12 років позбавлення волі.

Дії Б. перекваліфікувала з ч. 3 ст. 27 КК України на ч. 5 ст. 27 КК України і ухвалила вважати її засудженою за сукупністю злочинів, передбачених ч. 5 ст. 27, пунктами 6, 11 ч. 2 ст. 115, ст. 304 КК України до міри покарання, при-значеної судом, — до 12 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна.

Касаційні скарги засудженого Ч. та в його інтересах захисника — адво-ката С. — залишила без задоволення, а вирок щодо нього — без змін.

Згідно зі ст. 26 КК України співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину

Ухвала спільного засідання Судової палати у кримінальних спра-вах і Військової судової колегії Верховного Суду України від 27 квітня 2007 р. — Судова практика у кримінальних справах // Кримінальне судочинство. — 2007. — Вип. 3(5). — С. 23—25

(витяг)

Вироком Вознесенського міскрайонного суду Миколаївської області від 14 лютого 2006 р. Ю. засуджено за ч. 2 ст. 189 КК України на 3 роки позбав-лення волі.

На підставі ч. 1 ст. 104 КК України Ю. звільнено від відбування пока-рання з випробуванням і установленням іспитового строку тривалістю 2 ро-ки та покладенням обов'язку один раз на місяць з'являтися для реєстрації в органи кримінально-виконавчої системи.

У апеляційному і касаційному порядку судові рішення не перевірялось.

Ю. визнано винним і засуджено за те, що він 5 квітня 2005 р. у другій по-ловині дня в м. Вознесенську Миколаївської області, за попередньою змовою групою осіб з малолітніми К., І. й Т., вчинив вимагання у потерпілої Д. гро-шей в сумі 295 грн 51 коп.

Щодо малолітніх К., І. і Т. кримінальну справу було закрито із засто-суванням до них примусових заходів виховного характеру.

У клопотанні про перегляд судового рішення в порядку виключного про-вадження заступник Генерального прокурора України порушив питання про зміну вироку в зв'язку з неправильним застосуванням кримінального закону та просив про перекваліфікацію дії Ю. з ч. 2 ст. 189 на ч. 1 ст. 189 КК України.

Звернув увагу на те, що суд, правильно встановивши фактичні обстави-ни справи, невірно кваліфікував дії Ю. як вимагання, вчинене за поперед-ньою змовою групою осіб з К., І. і Т., які не були суб'єктами злочину, оскільки на момент його вчинення їм не виповнилось 14 років.

Крім того, прокурор зазначає і про необхідність виключення з вироку встановленої судом Ю. періодичності реєстрації в органах кримінально-ви-конавчої системи.

У поданні суддів порушено питання про зміну вироку щодо Ю.

Пропонується перекваліфікувати дії Ю. з ч. 2 ст. 189 на ч. 1 ст. 189 КК України і призначити йому покарання за цим законом 2 роки і 6 місяців по-збавлення волі.

На підставі ч. 1 ст. 104 КК України звільнити Ю. від відбування пока-рання з випробуванням та іспитовим строком 2 роки.

Виключити з вироку встановлену Ю. періодичність реєстрації в органах кримінально-виконавчої системи.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду України, прокурора, який підтримав клопотання, перевіривши матеріали справи, судді Судової палати у кримінальних справах та Військової судової колегії Верховного Суду України вважають, що клопотання підлягає задоволенню.

Згідно зі ст. 26 КК України співучастю у злочині є умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину.

Відповідно до ч. 1 ст. 18, ч. 2 ст. 22 КК України суб'єктом злочину є фізична особа, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може наставати кримінальна відповідальність.

Кримінальній відповідальності за вимагання (ст. 189) підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилось 14 років.

Як видно із матеріалів кримінальної справи, К. І. і Т. народились у 1993 році, на момент вчинення вимагання Ю. 5 квітня 2005 р. їм не виповнилось 14 років і у зв'язку з цим вони не були суб'єктами злочину.

Враховуючи те, що участь у вчиненні одного й того самого умисного злочину двох чи більше осіб, які відповідно до закону не є суб'єктами злочину, не утворює співучасті у злочині, дії Ю. необхідно перекваліфікувати на ч. 1 ст. 189 Кк України.

При призначенні Ю. покарання за цим законом, слід урахувати ступінь тяжкості вчиненого злочину, щире каяття Ю., а також те, що він є неповнолітнім.

Крім цього, звільняючи Ю. від відбування покарання з випробуванням і покладаючи на нього обов'язок один раз на місяць з'являтися для реєстрації в органи кримінально-виконавчої системи, суд порушив вимоги ч. 3 ст. 13 Кримінально-виконавчого кодексу України.

За цим законом періодичність реєстрації осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, встановлюється

кримінально-виконавчою інспекцією.

З огляду на наведені обставини встановлену судом Ю. періодичність реєстрації слід виключити з вироку.

На підставі наведеного, керуючись статтями 400⁴, 400¹⁰ КПК України, Судова палата у кримінальних справах та Військова судова колегія Верховного Суду України ухвалила: клопотання заступника Генерального прокурора України задовольнити. Вирок Вознесенського міськрайонного суду Ми-колаївської області від 14 лютого 2006 р. щодо Ю. змінити.

Перекваліфікувати дії Ю. з ч. 2 ст. 189 КК України на ч. 1 ст. 189 КК України і призначити йому за цим законом покарання 2 роки 6 місяців позбавлення волі.

На підставі ч. 1 ст. 104 КК України звільнити Ю. від відбування покарання з випробуванням та іспитовим строком 2 роки.

Виключити з вироку встановлену Ю. періодичність реєстрації в органах кримінально-виконавчої системи.

Відповідно до ч. 3 ст. 28 КК України злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо у його вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися в стійке об'єднання для вчинення цього та іншого (інших) злочинів, об'єднаних єдиним планом

З розподілом функцій учасників групи, спрямованих на досягнення цього плану, відомого всім учасникам групи

Ухвала колегії суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 29 березня 2007 р. — Судова практика у кримінальних справах // Кримінальне судочинство. — 2007. — Вип. 4(6). — С. 7—10

(витяг)

Вироком Залізничного районного суду м. Львова від 13 березня 2006 р. засуджено:

Г. — за ч. 4 ст. 189 КК України із застосуванням ст. 44 КК 1960 року на 4 роки позбавлення волі з конфіскацією майна; за ч. 3 ст. 166 КК 1960 року із застосуванням ст. 44 КК 1960 року на 3 роки позбавлення волі з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських обов'язків строком на 2 роки.

На підставі ст. 70 КК України, за сукупністю злочинів, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим остаточно визначено Г. по-карання — 4 роки позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його особистою власністю, з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських обов'язків строком на 2 роки;

П. — за ч. 4 ст. 189 КК України на 7 років позбавлення волі з конфіскацією майна; за ст. 19, ч. 3 ст. 166 КК 1960 р. на 5 років позбавлення волі з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських обов'язків строком на 2 роки.

На підставі ст. 70 КК України, за сукупністю злочинів, шляхом поглинення менш суворого покарання більш суворим, остаточно визначено П. по-карання — 7 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його особистою власністю, з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських обов'язків строком на 2 роки.

Постановлено стягнути з П. та Г. солідарно на користь потерпілих: С. — 2263 грн; К. — 1142 грн та Г. Л. — 1800 грн, на відшкодування матеріальної шкоди.

Ухвалою апеляційного суду Львівської області від 25 липня 2006 р. вирок щодо Г. та П. залишено без зміни.

У порядку ст. 365 КК України з мотивувальної частини вироку виключено посилання на вчинення Г. та П. злочинів із С. Б. та постановлено вважати ці дії вчиненими з невстановленою особою. Крім того, з вироку виключено посилання на вчинення засудженими злочинів повторно, групою осіб за попередньою змовою між собою, заподіяння тяжких наслідків щодо особи, яка перебуває в службовій залежності від винного, як обставини, що обтяжують покарання.

Засуджених визнано винними у вчиненні таких злочинів.

П., працюючи охоронцем ринку в м. Львові, Г., який працював начальником служби охорони цього ринку, та особа, справа щодо якої виділена в окреме провадження, восени 1996 року, за попередньою змовою між собою, об'єдналися у стійке злочинне об'єднання — організовану групу для систематичного вчинення протягом тривалого часу на території зазначеного ринку вимагання коштів у підприємців та вчинили вимагання передачі коштів у підприємців, які працюють на ринку, на загальну суму 93 208 грн.

Крім того, з вересня 1998 р. по червень 2001 р. П. та особа, справа щодо якої виділена в окреме провадження, за попередньою змовою між собою, з погрозою застосування фізичного насильства вчинили вимагання передачі коштів у начальника валютного відділу ПП «Модель» М. на загальну суму 11 000 дол. США.

Крім того, в червні-липні 1999 р. П. та особа, справа щодо якої виділена в окреме провадження, за попередньою змовою між собою, з погрозою застосування фізичного насильства, вчинили вимагання передачі коштів у директора ринку П. П. на загальну суму 120 000 грн.

У касаційній скарзі засуджений П. зазначив, що він не причетний до вчинення інкримінованих йому злочинів, посилався на допущені у справі істотні порушення кримінально-процесуального закону, неправильне застосування кримінального закону, невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи та неправильне розв'язання цивільного позову. Крім того, звернув увагу на те, що у справі не досліджені всі обставини, які мають значення для постановлення правильного рішення, а висновок суду ґрунтується на су-перечливих показаннях потерпілих, які його обмовляють. Просив скасувати судові рішення щодо нього, а справу — закрити.

Засуджений Г. у своїй касаційній скарзі зазначив, що злочинів, за які він засуджений, не вчиняв, посилався на однобічність і неповноту досудового та судового слідства, неправильне застосування судом кримінального закону. Просив вирок щодо нього

скасувати, а справу — закрити.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду України, пояснення захисника С., який просив задовольнити касаційну скаргу П.; міркування прокурора, який просив частково задовольнити касаційні скарги засуджених, перекваліфікувати їх дії з ч. 4 ст. 189 на ч. 3 ст. 189 КК України та пом'якшити призначене їм покарання; перевіривши матеріали справи й обговоривши доводи касаційних скарг, колегія суддів вважає, що вони підлягають частковому задоволенню на таких підставах.

Висновок суду про доведеність винності П. у вчиненні за попередньою змовою групою осіб повторно вимагання, що завдало майнової шкоди у великих розмірах, а також у його особистості в перевищенні Г. посадових повноважень, що спричинило тяжкі наслідки, відповідає фактичним обставинам справи, підтверджується зібраними у справі та перевіреними в судовому засіданні доказами і є обґрунтованим.

Не викликає сумніву в колегії суддів і доведеність винності Г. у вчиненні за попередньою змовою групою осіб вимагання, що завдало майнової шкоди у великих розмірах, а також перевищення ним посадових повноважень, що спричинило тяжкі наслідки.

Зазначені висновки суду ґрунтуються на показаннях потерпілих П. І., М., Б., У., Л. Г., К., Л. Л., Н., даних протоколу відтворення обстановки і обставин події з потерпілим М.

Дії Г. за ч. 3 ст. 166 КК України 1960 р., а П. — за ст. 19, ч. 3 ст. 166 КК України кваліфіковані правильно.

У процесі досудового слідства та при розгляді справи в суді були встановлені та досліджені всі обставини, з'ясування яких мало істотне значення для правильного вирішення справи, допитані всі особи, показання яких мають істотне значення для справи, а тому колегія суддів вважає, що доводи касаційних скарг про невідповідність висновків суду фактичним обставинам справи, непричетність засуджених до вчинення інкримінованих їм злочинів, односторонність і неповноту досудового та судового слідств, є безпідставними.

Цивільні позови розв'язані судом відповідно до норм цивільного та кримінально-процесуального законодавства.

Водночас колегія суддів вважає, що суд помилково кваліфікував дії засуджених за ч. 4 ст. 189 КК України як вимагання, вчинене організованою групою.

Так, у вироку взагалі не наведено ознак стійкості групи, в яку, на думку місцевого суду, зорганізувалися Г., П. та невстановлена особа.

Як видно з вироку, судом не було встановлено наявності розробленого (хоча б у загальних рисах) і схваленого учасниками групи плану злочинної діяльності, розподілу ролей, вербування нових членів, загальних правил по-ведінки, прикриття своєї діяльності як своїми силами, так і з допомогою сто-ронніх осіб.

За таких обставин дії Г. та П. у цій частині підлягають перекваліфікації з ч. 4 ст. 189 на ч. 3 ст. 189 КК України.

У зв'язку із застосуванням кримінального закону, який передбачає від-повідальність за менш тяжкий злочин, колегія суддів вважає за необхідне по-м'якшити призначене Г. та П. покарання за вчинене ними вимагання.

Призначаючи П. за ст. 19, ч. 3 ст. 166 КК 1960 р. додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністра-тивно-господарських обов'язків строком на 2 роки, суд не врахував, що на момент вчинення злочину П. такого права не мав, а тому відповідно до вимог ст. 31 КК 1960 р. це покарання не могло бути призначене засудженому.

Апеляційний суд, розглядаючи справу щодо П. та Г. за поданими на ви-рок місцевого суду апеляціями, на допущені судом першої інстанції пору-шення уваги не звернув, у зв'язку з чим судові рішення щодо засуджених підлягають зміні.

Крім того, з урахуванням обставин вчинення П. пособництва у скоєнні Г. посадового злочину та визнаних судом обставин, що пом'якшують відпові-дальність П., колегія суддів вважає за можливе застосувати до цього засу-дженого ст. 44 КК 1960 р. і призначити йому за ст. 19, ч. 3 ст. 166 КК 1960 р. покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої законом за цей злочин.

На підставі наведеного та керуючись статтями 395, 396 КПК України, колегія суддів Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України касаційні скарги засуджених Г. та П. задовольнила, частково.

Вирок Залізничного районного суду м. Львова від 13 березня 2006 р. та ухвалу апеляційного суду Львівської області від 25 липня 2006 р. щодо Г. та П. змінила.

Перекваліфікувала дії Г. з ч. 4 ст. 189 КК України на ч. 3 ст. 189 КК України і призначила йому за цим законом покарання із застосуванням ст. 44 КК 1960 р. — 3 роки 6 місяців позбавлення волі з конфіскацією майна та на підставі ст. 42 КК 1960 р. визнала його засудженим за сукупністю злочинів, передбачених ч. 3 ст. 166 КК 1960 р. та ч. 3 ст. 189 КК України, на 3 роки 6 місяців позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його особистою власністю, з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських обов'язків строком на 2 роки.

Перекваліфікувала дії П. з ч. 4 ст. 189 КК України на ч. 3 ст. 189 КК України і призначила йому за цим законом покарання — 5 років позбавлення волі з конфіскацією майна, за ст. 19, ч. 3 ст. 166 КК 1960 р. із застосуванням ст. 44 КК 1960 р. — 3 роки 6 місяців позбавлення волі та на підставі ст. 42 КК 1960 р. визнала його засудженим за сукупністю цих злочинів на 5 років позбавлення волі з конфіскацією всього майна, яке є його особистою власністю. В іншій частині зазначені судові рішення залишити без зміни.

^[1] Див. текст цієї постанови у розділі Збірника — «Злочини проти громадської безпеки».